

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 669/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA], [REDAKČIA] a [REDAKČIA] [REDAKČIA], všetci [REDAKČIA], zastúpených JELENČÍK A PARTNERI advokátska kancelária, s. r. o., Tatranská 49, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. BA-5S/84/2022, BA-5S/94-95/2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. BA-5S/84/2022, BA-5S/94-95/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Správnemu súdu v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. BA-5S/84/2022, BA-5S/94-95/2022 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadost'učinenie každému po **800 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **800 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. novembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom správneho súdu v konaní

sp. zn. BA-5S/84/2022, BA-5S/94-95/2022. Žiadajú prikázať správne mu súdu konať bez zbytočných prieťahov, o priznanie finančného zadosťučinenia každému po 3 000 eur a náhrady trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 669/2024-14 z 10. decembra 2024 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť v celom rozsahu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovatelia ako obeť trestnej činnosti žiadosťou z 20. augusta 2021 požiadali Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) o priznanie finančného odškodnenia podľa § 10 a nasl. zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 274/2017 Z. z.“). Rozhodnutím ministerstva z 10. februára 2022 bolo každému zo sťažovateľov priznané odškodnenie 3 270 eur, nebolo im však priznané odškodnenie vo zvyšku (28 520 eur).

4. Sťažovatelia podali 12. apríla 2022 na Krajskom súde v Bratislave správnu žalobu o preskúmanie zákonnosti uvedeného rozhodnutia ministerstva. Vytýkajú, že od podania žaloby súd v napadnutom konaní ich iba vyzval na zaplatenie súdneho poplatku a ministerstvo na vyjadrenie sa k žalobe a predloženie spisov. Za viac ako 2 a pol roka od podania žaloby tak súd vykonal len dva triviálne administratívne úkony, pričom posledné 2 roky bol v danej veci úplne nečinný.

5. Po skutkovej a právnej stránke ide podľa sťažovateľov o jednoduchú vec, ktorá sa týka len právneho výkladu § 12 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z. z. Povaha prerokovávanej veci zasa priamo súvisí s trestnou činnosťou, ktorej boli sťažovatelia 13 rokov priamymi obeťami, a preto im napadnuté konanie spôsobuje sekundárnu viktimizáciu, ktorú prieťahy v tomto konaní ešte umocňujú. Zároveň sťažovatelia nijako nesťažovali postup súdu v napadnutom konaní.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

6. Správny súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti popísal priebeh napadnutého konania, ktoré podľa neho spadá pod štandardnú agendu nevykazujúcu prvky zvýšenej náročnosti. Zároveň neidentifikoval prieťahy, ktoré by bolo možné pričítať na ťarchu sťažovateľom. Uznal existenciu ním spôsobených prieťahov, keďže pred vykonaním posledného úkonu z 18. decembra 2024 neboli vo veci vykonávané úkony od roku 2022. Poukázal tiež na nedostatočnú obsadenosť súdu sudcami a na množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal ku dňu svojho vzniku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľov.

9. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde sú s'ťažovatelia žalobcami v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia ministerstva o priznaní finančného odškodnenia s'ťažovateľom ako obetiam trestnej činnosti, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende súdov v rámci správneho súdnictva, preto dĺžka konania pred správnym súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

10. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

11. Napokon ústavný súd hodnotil postup správneho súdu (resp. krajského súdu ako jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej s'ťažnosti, z vyjadrenia správneho súdu a z predloženého súdneho spisu. Po doručení správnej žaloby súdu 12. apríla 2022 tento vyzval s'ťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za správnu žalobu 11. júla 2022, teda po 3 mesiacoch. S'ťažovatelia zaplatili súdny poplatok 25. júla 2022, avšak súd vykonal ďalší úkon až po 4 mesiacoch (výzva na vyjadrenie sa k správnej žalobe a na predloženie spisov z 9. novembra 2022 expedovaná súdom 28. novembra 2022). Z uvedeného vyplýva nie dostatočne promptný postup súdu už na začiatku napadnutého konania. Po doručení vyjadrenia žalovaného k správnej žalobe 20. decembra 2022 bol vo veci vykonaný ďalší úkon až 18. decembra 2024 (výzva na vyjadrenie k uvedenému vyjadreniu žalovaného), teda po 2 rokoch. Uvedenú nečinnosť uznal vo svojom vyjadrení aj správny súd.

12. Vo vzťahu k obrane správneho súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

13. Vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím aj na citlivý predmet konania, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

14. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu označeného práva s'ťažovateľov, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože predmetná vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľov právoplatne skončená.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

16. S'ťažovatelia v ústavnej s'ťažnosti žiadajú o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia každému v sume po 3 000 eur, čo odôvodňujú celkovou dĺžkou napadnutého konania, jeho priebehom a mierou zavinenia súdu za vzniknuté priet'ahy, ktoré majú na ich život bolestivé následky. Poukazujú na to, že neukončené konanie bezprostredne súvisí s tým, že 13 rokov boli obeťami trestnej činnosti od ich najbližšieho človeka – manžela a otca.

17. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

18. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného správnym súdom, resp. jeho právnym predchodcom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na správnom súde a správanie s'ťažovateľov, ústavný súd považoval priznanie 800 eur pre každého zo s'ťažovateľov za primerané finančné zadost'účinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'účinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu s'ťažovateľov nevyhovel.

V.

Trovy konania

19. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

20. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. Ústavný súd priznal s'ťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/4 z výpočtového základu.

22. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2023 v sume 1 373 eur.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti).

23. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala 3 osoby, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, pričom zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby. Vychádzajúc z uvedeného, hodnota jedného spoločného úkonu právnej služby v tomto prípade predstavuje 686,50 eur. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľov nárok aj na náhradu režijného paušálu 13,73 eur za každý úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania vypočítaná ústavným súdom spolu takto predstavuje sumu 1 400,46 eur.

24. Ústavný súd však znížil odmenu za poskytovanie právnych služieb na 800 eur. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti. Pri tomto znížení náhrady trov ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde regulujúceho trovy konania na ústavnom súde. Predmetné ustanovenie svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu. V posudzovanej veci tento priestor ústavný súd využil na redukcii vypočítanej náhrady trov konania, a to vzhľadom na už konštatované špecifiká (väčší počet sťažovateľov zastúpených rovnakým právnym zástupcom) súdnej veci.

25. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2025

Robert Šorl
predseda senátu